

Utradera de geografiska skillnaderna i skolan

Programgrupp inför partistämman i Karlstad 2025

Centerpartiet

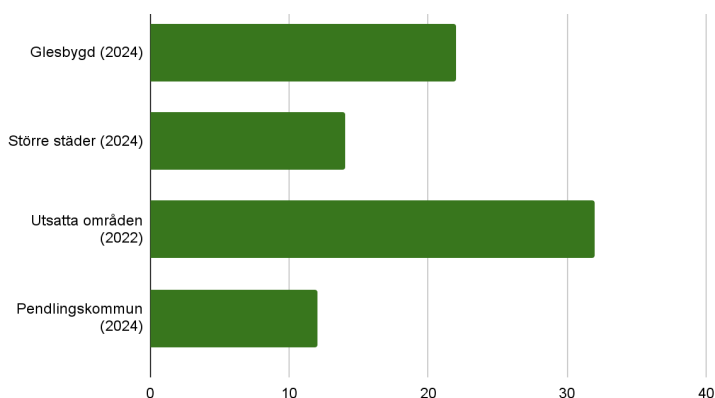
Sammanfattning

Liberalismens tro på människans frihet och potential är grunden för Centerpartiets skolpolitik. Statens uppgift är att undanröja hinder för den enskilda individens vilja och utveckling och att ge varje människa möjlighet att styra sitt eget liv, försörja sig själv och få förutsättningar att bidra till det samhälle hon lever i. För det krävs en skola som ger varje elev chansen att lyckas, oavsett kön och var i landet vi bor.

Varje elev ska ges möjligheten att utvecklas och nå sin fulla potential. Alla förtjänar en bra skolgång alldeles oavsett hur många år ens föräldrar gått i skolan, vilket språk man talar hemma eller om man bor i glesbygd eller i ett utsatt område. Tyvärr ser verkligheten inte ut så idag.

Den svenska skolan är idag orättvis. Likt vad figuren nedan visar skiljer sig skolresultaten kraftigt mellan olika delar av landet. Elever i större städer och innerstadsområden klarar sig generellt sett bättre än elever i glesbygdskommuner och framförallt bättre än i många utsatta områden. Enligt TIMSS, som mäter elevers kunskaper i matematik och naturvetenskap, kan det skilja uppemot två års inläring mellan elever i storstadsområden och elever i glesbygden. För flera utanförskapsområden kan det skilja uppemot fyra år.

Figur 1: Andel elever som saknar gymnasiebehörighet till ett nationellt program

Den geografiska orättvisa som präglar skolresultaten skär rakt igenom Sverige och klyver samhället mitt itu. Skillnaderna i skolresultat cementerar utanförskap, hindrar människors möjlighet till att göra livsresor, begränsar företags möjligheter att växa och etablera sig utanför storstäderna och motverkar ett starkt samhälle som håller ihop. Det är inte värdigt ett land som Sverige.

Centerpartiet har länge arbetat för att skolan ska vara likvärdig i hela landet. Vi kämpar bland annat för att skolor med större behov ska få mer betalt, att småskolor

i glesbygd ska få tillämpa fjärrundervisning i större utsträckning och att elever med bristande svenskakunskaper ska erbjudas extra undervisning. Mer politik och nya reformer krävs dock för en jämlik skola.

I detta stämmoprogram presenterar vi förslag på reformer vars syfte är att utradera geografiska orättvisor inom svensk skola. Programmet inleds med en kortare samhällsanalys över hur omfattande de geografiska skillnaderna är och vad som ligger till grund för dessa. Därefter presenteras fem reformer som svarar upp mot denna problembild.

Skolan lyckas inte med sitt kompensatoriska uppdrag

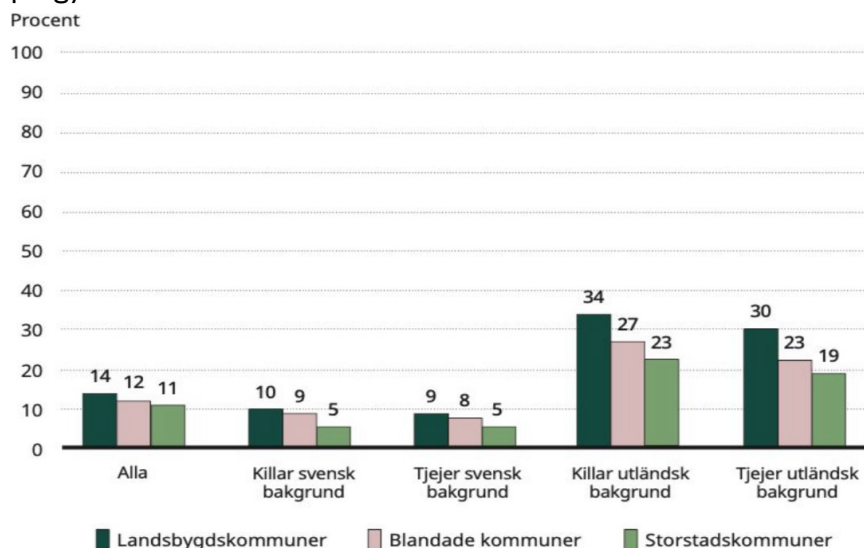
Skolan ger inte alla barn samma förutsättningar till en bra start i livet.

Skolresultaten i glesbygd och i utsatta områden är generellt sämre än i skolor i innerstadsområden eller pendlingskommuner nära större städer. Skillnaderna kan dock inte i första hand härledas till skillnader i skolkvalitet. Skillnaderna är istället primärt en följd av en ökad skolsegregation och en förändrad elevsammansättning sedan början av 1990-talet. De geografiska skillnaderna har dock förhållit sig relativt stabila under de senaste decennierna, trots den ökade skolsegregationen.

Den sammantagna bilden av likvärdigheten i den svenska skolan ger ett blandat intryck. Det finns många styrkor, men också ett stort behov av genomgripande reformer. Till styrkor räknar vi att lärartäthet fördelas efter elevers behov, att den statliga resursfördelningen av särskilt stöd är starkt kompensatorisk mellan skolor och att skillnaderna i skolresultat kunnat hållas stabila trots att ojämlikheten ökat i samhället i stort. Mer problematiskt är avsaknaden av en kompensatorisk fördelning av lärarkompetens, geografins fortsatt stora betydelse för skolresultat och att en mycket stor grupp elever inte får godkänt i kärnämnen svenska, engelska och matematik. Gruppen elever som inte får godkänt i kärnämnen är dessutom mycket större än i andra jämförbara länder. Sverige slår exempelvis ut tio gånger så många elever som Danmark och Norge.

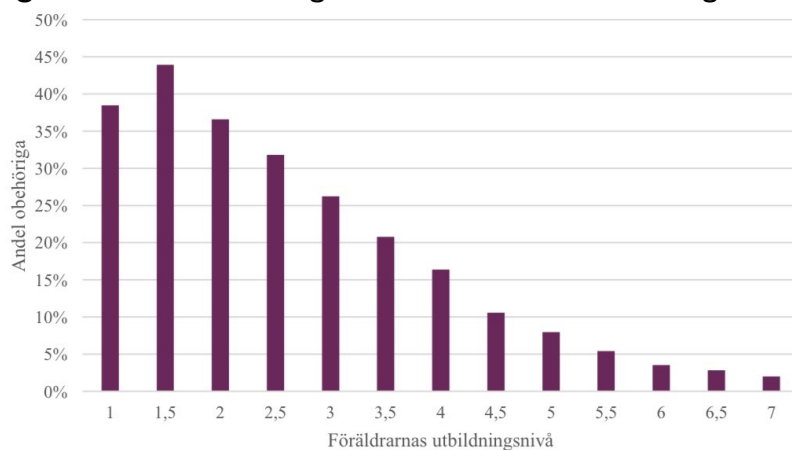
Det är viktigt att redan inledningsvis betona att det finns skillnader i elevsammansättning och skolresultat mellan skolor i glesbygd och i utsatta områden. Likaså samvarierar en rad olika faktorer. Nedanstående figur visar andelen elever som går på introduktionsprogram för att komplettera sina betyg och nå gymnasiebehörighet. Den visar att det framförallt är killar och tjejer med utländsk bakgrund som är i behov av att läsa upp sina betyg. Ämnena som oftast behöver läsas upp är matematik och svenska. När vi däremot bryter upp kategorin storstadskommuner och tittar på utsatta områden är det framförallt killar med utländsk bakgrund som inte klarar sig. Tjejer klarar sig något bättre. I jämförelse med elever på landsbygden är det fler som inte får godkänt i matematik i utsatta områden. Däremot klarar de sig marginellt bättre i svenska.

Figur 2: Andel elever som går introduktionsprogram, av alla unga som går första året på gymnasiet.

Gemensamt för skolor i glesbygd och i utsatta områden är att eleverna generellt sett har sämre förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen. Skolor i utsatta områden tenderar att ha fler elever med utländsk bakgrund med bristande svenskkunskaper.¹ Elever på skolor i glesbygden tenderar komma från hem med kortare utbildningsbakgrund och svagare bildningstradition. Andelen personer med eftergymnasial utbildning är till exempel avsevärt lägre i glesbygd.² Detta får stor betydelse då teoretiska kunskaper idag väger tyngre än de praktiska i skolan. Gemensamt har båda grupperna således generellt sett sämre förutsättningar att få stöttning hemifrån. Skolverket har visat att detta är särskilt viktigt när det kommer till matematik.

Figur 3: Andel obehöriga efter föräldrars utbildningsnivå, 2024

¹ Notera emellertid att gruppen elever med utländsk bakgrund är heterogen och att det skiljer sig mycket från elev till elev.

² 25,8 procent jämfört med 50,5 procent där andelen är som högst

Den svenska skolan har länge haft målsättningen att utjämna människors livschanser och att ge alla elever, oavsett bakgrund, likvärdiga möjligheter att uppnå skolans mål. De ojämna skolresultaten betyder att skolan i Sveriges landsbygder och utsatta områden misslyckas med sitt kompensatoriska uppdrag. Faktum är att detta gap är tydligare i Sverige än i de andra nordiska länderna. Sverige har den lägsta andelen elever i Norden med "svagare förutsättningar" som klarar sig bra i skolan. Svensk skola cementerar med andra ord de orättvisor som den enligt lag har i uppdrag att utradera.

För att utradera de geografiska orättvisorna behöver inte skolkvalitén i första hand utjämnas. Enligt IFAU är skolans kvalitet relativt jämn i hela landet (2020). Istället behöver skillnaden i skolkvalitén öka i bemärkelsen att bättre kompensera elevernas olika förutsättningar. De bästa skolorna med de bästa lärarna måste finnas i glesbygd och i utanförskapsområden för att orättvisorna ska kunna jämnas ut.

Det tydligaste statistiska sambandet som kan ses förklara elevers skolresultat är deras familjebakgrund såsom till exempel utbildningsnivå och migrationsstatus. I och med att svensk skola idag är mycket segregerad, där elever med exempelvis migrationsbakgrund koncentreras till vissa skolor och elever med föräldrar med högskoleexamen till andra skolor, skapas stora resultatskillnader mellan skolor även då skolorna generellt sett har liknande kvalitet. Kombinationen av en ökad andel elever med migrationsbakgrund och att elever från studievana hem i större utsträckning använder sig av det fria skolvalet (t.ex. sätter sina barn i kö i tidig ålder) förstärker helt enkelt de geografiska orättvisorna och gör skolans kompensatoriska uppdrag mer utmanande.

Betydelsen av duktiga lärare och rektorer

En avgörande faktor för att kunna stärka det kompensatoriska uppdraget och ge varje elev chansen att lyckas i skolan är lärarna. Statistiken tyder på tydliga kompensatoriska inslag i fördelningen av lärartäthet. Lärartätheten är högre i skolor med svaga förutsättningar jämfört med skolor med starka förutsättningar.³ När det kommer till lärarkompetensen fördelas den dock inte kompensatoriskt utan snarare tvärtom.⁴ Skolor med de bästa elevförutsättningarna tenderar att anställa de mest kompetenta lärarna. Detta syns även när man tar hänsyn till lärarnas behörighet. Trots att lärartätheten är högre i exempelvis glesbygden är behörighetsgraden lägre. Enbart 6 av 10 som undervisar på en glesbygdsskola har behörighet. Rikssnittet ligger på 72 procent. I Stockholm, Lund och Uppsala är snittet 8 av 10.

³ En orsak till den höga lärartätheten i glesbygd är den låga befolkningstätheten.

⁴ Med lärarkompetens avses här lärarnas formella kompetens som erfarenhet, behörighet mm.

Det finns flera orsaker till varför de bästa lärarna inte arbetar på skolor med de största behoven. En orsak är att lärarna ofta stannar kvar där de har studerat eller gjort sin praktik (VFU), vilket mer sällan sker på landsbygd och i utsatta områden. En annan orsak, som bland annat IFAU pekar på, är att det inte finns några ekonomiska incitament för att arbeta på en skola med större behov. Skolor i glesbygd och i utsatta områden använder sällan lön som incitament för att locka till sig de bästa lärarna. En tredje anledning grundar sig i att huvudmännen inte lyckas rekrytera de bästa rektorerna till de skolor som har störst behov. Forskningen visar tydligt att en bra rektor har stor betydelse för lärarnas arbetsmiljö, förutsättningar att utvecklas och benägenhet att söka sig till skolan. En fjärde och sista anledning är att lärarutbildningen inte förbereder lärarna för att jobba i exempelvis en glesbygdsskola med åldersintegrerade klasser eller en skola med särskilda behov. I en enkätstudie från Svenskt Näringsliv från 2024 ansåg endast en tredjedel av de nyutexaminerade grundskollärarna att utbildningen rustat dem för deras yrke. Exempelvis får inte lärare testa på att undervisa på skolor där flera årskurser går i samma klass, vilket är vanligt förekommande om man arbetar på en byskola.

Förväntningar och förebilder

En annan faktor som påverkar skolresultaten är skillnaderna i förväntningarna på eleverna. I en rapport från Svenskt Näringsliv framgår det att elever i glesbygd generellt sett har lägre förväntningar på sig själva, från lärarna, klasskamraterna och sina föräldrar. En orsak till detta, menar rapportförfattarna, är att det är lika lätt att få arbete på landsbygden oavsett hur väl man presterat i skolan. Ett aktuellt exempel är Kiruna vars gruvindustri har stora arbetskraftsbehov och anställer invånare oavsett studieresultat, vilket har påverkat studiemotivationen och resultaten negativt. Det finns också forskningsresultat som pekar på att det i en del landsbygdskommuner finns en lokal kultur som innebär att det framför allt är skolans sociala funktion för samhället som ses som viktig, snarare än utbildningen i sig. Pojkar förefaller i högre grad än flickor påverkas av föräldrarnas utbildningsbakgrund och pojkar vars föräldrar har lägre utbildning riskerar oftare att mötas av lägre förväntningar. Eftersom utbildningsbakgrunder generellt sett är lägre i landsbygdskommuner så är detta mer vanligt i dessa kommuner. Även avsaknaden av bra förebilder verkar ha en större betydelse för pojkars skolresultat.

One-size doesn't fit at all

Förutsättningar för att bedriva skola skiljer sig åt mellan kommuner, städer och landsbygder. Det kan handla om elevunderlag för att bedriva skola, avstånd och tillgång till lärare samt personal. Samtidigt är dagens skolpolitik väldigt oflexibel. Krav på att alla skolor ska ha bemannat skolbibliotek är bara ett exempel på en reform som fungerar bra på många skolor men är helt orimligt på andra, såsom på små skärgårds- och landsbygdsskolor med ett fåtal elever. Krav som säger att man måste kunna se nästa skolbyggnad för att båda enheterna ska kunna räknas som en

skola är ytterligare ett exempel som försvårar samarbeten, kreativa lösningar och ett effektivt resursutnyttjande för mindre skolenheter. Politik där vi tror att "one-size-fits-all" kommer aldrig att fungera och leder snarare till utslagning av mindre skolor, som ofta finns på mindre orter där skolan både är en skola och en centralpunkt där människor möts och samhället byggs.

Avslutningsvis

De geografiska orättvisor som vi idag ser skär genom svensk skola och klyver samhället mitt i tu. Skillnader som grundar sig på postnummer drabbar såväl den enskilda människan som samhället i stort. För elever som inte får den stöttning av skolan som den behöver får sämre möjligheter att kunna etablera sig på arbetsmarknaden, delta fullt ut i samhället och ordna en egen stadigvarig försörjning. Möjligheterna för livsresor begränsas och människor riskerar att hamna i ett livslångt utanförskap. Redan idag får fler personer ekonomiskt stöd i glesbygd och i utsatta områden jämfört med övriga delar av landet och skolan har under de senaste decennierna inte lyckats vända trenden. Konsekvenserna är även stora för samhället i stort. Utanförskapet riskerar att öka, företag får svårare att hitta kompetent arbetskraft, polariseringen cementeras och det blir svårare att hålla ihop vårt samhälle. Det är inte värdigt ett land som Sverige och det är ett otroligt svek mot de personer som drabbas.

Reformer

Minska detaljstyrningen i skolan

Centerpartiet vill:

- Att regelkrångel och detaljstyrning minskas i skolan så att lärare, rektorer och skolledare kan fokusera på skolans undervisningsuppdrag.

Rektorer och lärare måste kunna fokusera på undervisningsuppdraget och inte dränkas av administration och krångliga regler. Idag tvingas skolpersonal vara administratörer och bakbinds ofta av politisk styrning och stelbenta regelverk. Enligt utredningen "tid för undervisningsuppdraget" menar 85 procent av lärarna att administration och pappersarbete tar tid från eleverna och undervisningen. Det gör att lärarna känner sig otillräckliga och eleverna inte når sin fulla potential. Även för skolledarna är situationen ohållbar. Tre av fyra rektorer anser att de använder mindre än 25 procent av sin arbetstid åt sitt pedagogiska ledarskap, det vill säga sitt kärnuppdrag. Det är inte rimligt.

Detaljstyrningen gör inte bara att lärare och rektorer går på knäna. Det omöjliggör även anpassningar efter skolornas särskilda behov och förutsättningar. Regler som kräver bemannade skolbibliotek och som hindrar skolor att samverka med varandra och tillämpa digitala lösningar omöjliggör situationsanpassning, nedvärderar rektorers och lärares kompetens och gör att mindre skolor till slut slås ut.

Enligt skolverkets förra generaldirektör förutsätter dagens regelverk att skolan har runt 500 elever. Verkligheten är att hälften av alla skolor i Sverige har under 200 elever. Dessa finns inte bara på landsbygden utan i hela Sverige och blir dessutom fler eftersom elevkullarna minskar. Vi har alltså skapat ett regelverk som inte svarar upp mot verkligheten. Vi måste erkänna att det inte ser likadant ut i hela landet, att förutsättningarna är olika och att det måste finnas utrymme att utforma skolans verksamhet därefter. Vi måste ha tilltro till att professionen har kunskap om vad deras elever behöver och handlar utefter det om förutsättningarna ges.

Vi vill se en likvärdig skola utan likriktning. Lärare, rektorer och skolledare måste ha möjlighet att anpassa verksamheten utifrån de lokala förhållandena och fokusera på undervisningsuppdraget. Det finns flera exempel på administrativa bördor och regler som borde tas bort eller minskas för att skolorna bättre ska kunna fokusera på dess kärna. I sammanhanget handlar det bland annat om att ta bort tilläggsbeloppet för särskilt stöd i syfte att speciallärarna ska kunna lägga sin tid på eleverna istället för på krångliga bidragsansökningar. Det handlar även om att möjliggöra för läxhjälp och spetsundervisning på distans, skapa fler vägar för

samverkan mellan civilsamhälle och huvudmän, ta bort hindren för att en hyrd lärare ska kunna sätta betyg på den skola den undervisar på, ta bort kravet på bemannade skolbibliotek för mindre skolor, minska antalet obligatoriska utvecklingssamtal och ta bort delarna kring elevernas sociala utveckling i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna.

De bästa lärarna ska jobba där behoven är som störst

Centerpartiet vill:

- Att behöriga lärare som rekryteras till skolor med låga skolresultat ska kompenseras med motsvarande 5000 kronor i månaden.

Svensk skola misslyckas idag med sitt kompensatoriska uppdrag. Dels beror det på att kommunerna i alldeles för liten grad fördelar sina resurser efter behov eller saknar resurser helt och hållet. Dels beror det på att de bästa lärarna inte jobbar där de behövs som mest. Tvärtom visar studier att de bästa lärarna ofta jobbar på väl presterande skolor där elevunderlaget generellt är enklare. Det gör att orättvisorna i skolan förstärks istället för att utraderas.

En viktig anledning till varför de bästa lärarna inte jobbar där behoven är som störst är att det inte finns några ekonomiska incitament att arbeta på en skola med större behov. Skolor i glesbygd och i utsatta områden använder sällan lön som incitament för att locka till sig de bästa lärarna. Lönen är istället ofta densamma oberoende vilken skola det är och hur erfaren/skicklig man är. Avståndet i lön är exempelvis mycket lågt mellan nyexaminerade lärare, lärare som underpresterar och lärare som är riktigt kompetenta. Det är inte rimligt. Löneincitamentet behöver användas i större utsträckning för att attrahera kompetenta lärare.

Att attrahera rätt talanger och belöna dem i linje med deras prestationer är nödvändigt för att rektorer ska kunna vända utvecklingen på skolan. Det är ett slöseri med resurser att lärare som är skickliga på sitt jobb inte arbetar där behoven av dem är som störst.

Vi vill kompensera behöriga lärare som rekryteras till en skola med större utmaningar motsvarande 5 000 kronor i månaden. Kompensationen ska fördelas till skolor med sämre skolresultat genom ett generellt sektorsbidrag och öronmärkas i syfte att locka de bästa lärarna. Bidraget från staten ska således inte behöva sökas. Huvudmännen ska kunna matcha den pott som kommer från staten. Kompensationen ska enbart användas vid rekrytering. Exakt formerna för hur kompensationen ska betalas ut behöver utredas. Vi ser framför oss antingen en form av tillägg på lönen eller ett stipendium likt norsk modell.

Vi beräknar att förslaget kommer att nå cirka 8 500 lärare per år.

En lärarlegitimation anpassad för verklighetens behov

Centerpartiet vill:

- Att nuvarande lärarutbildning breddas för att möjliggöra för lärare att bli behöriga i fler ämnen och därmed få en lärarlegitimation med större bredd.
- Att det inom ramen för den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) ingår att undervisa på skolor med särskilda förutsättningar, såsom små skolor och skolor i utsatta områden.

Många lärare saknar i dag förutsättningarna som krävs för att ge varje elev chansen att lyckas. En bidragande orsak är att lärarutbildningen inte rustar lärarna med tillräckliga kunskaper och förbereder lärarna för hur verkligheten *de facto* ser ut i klassrummen. I en enkätstudie från Svenskt Näringsliv från 2024 ansåg exempelvis endast en tredjedel av de nyutexaminerade grundskollärarna att utbildningen rustat dem för deras yrke.

Det finns framförallt två områden där lärarutbildningen inte är anpassad efter verklighetens behov. För det första får man inte lära sig att undervisa i klasser där behoven är särskilt stora eller på små skolor där klasserna ofta är åldersintegrerade. När man gör sin praktik (VFU) gör man det ofta i närheten av lärosätet, vilket gör att man inte får lära sig att undervisa i klasser i utsatta områden eller i glesbygd där förhållandena är annorlunda. Det gör att nyexaminerade lärare sällan har förståelse för och kunskap i att undervisa på dessa skolor.

Lärarutbildningen ger inte studenterna kunskap i det de sedan kommer att undervisa i. Idag får man sin undervisning i ett eller flera ämnen. Denna specifika utformning har fått allvarliga konsekvenser för framför allt skolor med färre än 200 elever, vilket motsvarar hälften av landets skolor. Med tanke på att de flesta skolämnen, utom svenska och matematik, har ett begränsat utrymme i läroplanen (motsvarande några timmar i veckan) är det omöjligt att på en mindre skola ha legitimerade heltidsanställda lärare i alla de delar som läroplanen täcker. Det gör att läraren ofta är behörig i ett ämne men behöver undervisa i betydligt fler. Konsekvensen blir att undervisningen i vissa ämnen har mycket hög kvalitet medan kvaliteten i andra ämnen blir lägre.

Lärarlegitimationsreformen har inte löst problemen med bristande undervisningskvalitet och lärarbrist. Istället behövs en ny modell av lärarutbildning som bättre motsvarar verklighetens behov. Vi vill se en breddad lärarutbildning som har större fokus på lärarens unika kunskaper. Vi vill att ett större fokus på lärarutbildningen läggs på lärarens didaktiska kunskaper. Dessa ska sedan knytas ihop till ett färre antal bredare kunskapsområden. Lärarlegitimationen, skulle med vårt förslag, vara mer utformad likt läkarlegitimationen med fokus på i första hand

det som gör läraryrket unikt; pedagogik, kognitionsvetenskap och praktik. Självklart anser vi även att ämneskunskaperna är viktiga men vi vill att det skapas en bredare grund.

För att lärarutbildningen bättre ska motsvara verklighetens behov vill vi också att det ska ingå att undervisa på skolor med särskilda förutsättningar i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Inom ramen för lärarutbildningen bör studenter få kunskaper och erbjudas praktik på skolor med till exempel åldersintegrerade klasser, skolor i ett utsatt område eller skolor med låga studieresultat. Utan dessa erfarenheter kommer nya lärare ha mycket svårt att ge varje elev chansen att lyckas. För att se till att lärarstudenter ges möjlighet att göra sin VFU längre bort från studieorten vill vi se ett högre studiebidrag som täcker de merkostnader som uppstår i samband med praktiken.

Virtuella klassrum för att säkra tillgång till behöriga lärare

Centerpartiet vill:

Att huvudmän ska kunna använda sig av virtuella klassrum för att säkra tillgången på behöriga lärare i små skolor.

Oavsett var i landet man bor ska man ha rätt till undervisning av hög kvalitet. En viktig del i detta är att man blir undervisad av en behörig lärare. Tyvärr ser verkligheten inte ut så idag. På landsbygden saknar hela 6 av 10 lärare behörighet. Det är inte rättvist och förstärker skillnaderna mellan stad och land.

Forskning visar att elever som undervisas av en behörig lärare generellt presterar bättre än elever som undervisas av obehöriga. Den behöriga lärarens ämneskunskaper och pedagogiska kompetens har stor betydelse för att varje elev ska kunna utvecklas, känna engagemang och nå kunskapsmålen. Ofta är lärarens behörighet avgörande för om eleven ska klara undervisningen eller ej. Särskilt viktigt är detta för elever i behov av extra stöttning.

Centerpartiet har tidigare haft en rad reformer för att stärka tillgången på behöriga lärare. Bland annat handlar det om att ge skolor som anställer behöriga lärare större ersättning, öka tillgången till lärarutbildningen i hela landet och sätta press på huvudmän som anställer obehöriga lärare att de måste vidareutbilda dem. Men vi vet också att behörighetskrisen inte löses på en dag, framförallt inte på glesbygdsskolor där tillgången till behöriga lärare ofta är mycket låg.

Mot bakgrund av detta anser vi att det ska vara möjligt för små skolor från hela landet att koppla upp sig, likt virtuella klassrum, och på så sätt få fjärrundervisning tillsammans av en behörig lärare. Idag är det tillåtet att under vissa förutsättningar att bedriva fjärrundervisning. Däremot finns det inget lagstöd att koppla ihop flera klassrum. Då skolorna följer samma läroplan och timplan finns det både resursmässiga och pedagogiska vinster av att låta skolor samarbeta med varandra.

Vi anser att det bör finnas tydliga ramar när det kommer till användandet av virtuella klassrum. Varje fysiskt klassrum där eleverna sitter behöver vara bemannat av skolpersonal. Vi anser även att virtuella klassrum enbart ska användas under en övergångsperiod. Om det finns tillgång på behöriga lärare på skolan ska man inte kunna använda lösningen. Likt dagens regler för fjärrundervisning ska man inte kunna tillämpa virtuella klassrum i praktiska ämnen såsom idrott, hemkunskap och slöjd.

Debatten om digitala verktyg har blivit alldeles för svartvit, något som enbart drabbar eleverna negativt. Centerpartiet tror på att digitala lösningar kan vara en

väg framåt när rätt metod används till rätt sak. Elever som inte får tillgång till en behörig lärare ska inte drabbas bara för att regeringsföreträdare saknar perspektivet om att hela landet ska leva och utvecklas. I vissa kommuner, såsom Haparanda och Pajala, finns det exempelvis inte en enda behörig lärare i moderna språk. Vi måste acceptera att Sverige ser olika ut, vilket kräver olika lösningar runt om i landet.

Utländsk bakgrund ska inte vara ett hinder för att klara skolan

Centerpartiet vill:

- Att skolan får mer pengar och att de viktas i högre utsträckning efter skolornas behov.
- Att tvåspråkiga elever ska kunna få matematikundervisning på sitt modersmål.
- Att intensivundervisning i svenska blir obligatorisk för elever med otillräckliga svenskkunskaper.

Andelen elever utan godkända betyg är som störst bland elever med utländsk bakgrund och elever med bristande språklig förmåga. Framförallt gäller det ämnena matematik och svenska som andraspråk där elever med utländsk bakgrund inte når godkänt. Detta är ett stort svek från samhällets sida och cementerar orättvisorna i skolan.

Ikke godkända betyg och bristande språklig förmåga medför att dörren stängs för den som vill plugga vidare i gymnasiet eller på högskola. Den som inte behärskar språket får också svårare att skapa goda relationer, ta till sig instruktioner, tillgodose sig övrig undervisning och integreras i samhället. Sveriges försämrade PISA-resultat bedöms till stor del bero på att det finns fler utrikesfödda elever i skolan än tidigare och att flera inte lärt sig det svenska språket tillräckligt väl, enligt regeringens produktivitetskommission.

Politiken måste göra mer för att säkra att eleverna får tillräckliga svenskkunskaper och kunskaper i matematik. En viktig del av detta är att skolan får mer pengar och att de viktas i större utsträckning efter skolornas behov. Även om man lägger mer pengar på skolan idag har det inte visat sig vara tillräckligt och inte gå till de skolor som behöver det mest. Kommunerna har här ett särskilt stort ansvar.

Ett annat förslag från oss är att tvåspråkiga elever ska kunna få matematikundervisning på sitt modersmål. Det är orättvist att elever inte får tillräckliga kunskaper i matematik enbart för att de inte har tillräckliga kunskaper i svenska. Till skillnad från vad som ofta hörs i den politiska debatten finns det starka forskningsbelägg för att flerspråkighet är av godo för lärandet. Att lära sig svenska och parallellt få matematikundervisning på sitt modersmål står inte i kontrast till varandra. Tvärtom medför det att eleven både kan stärka sina svenskkunskaper och undvika att gå miste om värdefull matematikundervisning. Faktum är att fler än 200 empiriska studier som genomförts sedan början av 1960-talet visar att tvåspråkighet stärker elevernas språkliga, kognitiva och kunskapsmässiga

utveckling. Där behov och förutsättningar finns ska huvudmän därför erbjuda matematikundervisning på elevernas modersmål.

Vi vill också införa obligatorisk svenskundervisning för de som behöver det. Genom att erbjuda intensivundervisning i svenska redan från förskoleklass skapas bättre förutsättningar för en bra skolgång som lägger grunden för det livslånga lärandet. Intensivundervisningen ska följas upp under hela grundskoletiden. De barn som inte har uppnått tillräckliga svenskakunskaper i årskurs tre behöver utredas, få extra stöd och i vissa fall även delta i intensivundervisning i svenska innan de kan gå vidare till nästa årskurs. I annat fall försvåras möjligheterna för individen att ta del av undervisningen och nå förväntade kunskapskrav. De barn och ungdomar som har bristande språkkunskaper i högre ålder behöver fångas upp genom återkommande språkscreening och tester och ta del av obligatorisk intensivundervisning i svenska under lov och efter schemalagd undervisningstid.